

KLAP-ROZEN

Bloemen uit Belsele

De Klappers | Themanummer 1

Inhoud

De beginjaren van de bloementeel in Belsele	5
Bloemen kleuren het openbare leven	9
De geschiedenis van rozenkwekerij Delforge	13
Van Remoortel en de kunst van het bloemen drogen	23
Tuinbouwfamilie Van Buynder en de chrysantenteelt	27

BLOEMLEZING

Den Tingel zegt het met bloemen	33
<i>Jef Banan</i> - Jozef Van den Berghe (1904-1998)	36
<i>Den Theo</i> - Theodoor Van Hoornyck (1946-2020)	37
Natuurfotograaf Jef Meul (° 1929)	38
Flower Power!	40

Colofon

Uitgever: De Klappers

Redactieraad:

Ann Pieters, Patty De Meester, Wim Knapen, Chris Stoop, Marc Van Erck en Firmin De Beleyr

Foto's: familiearchieven

Foto's bloemen: www.unsplash.com (Aleksandra Nikova, Jerry Wang, Samantha Fortney, Raj Updesh, Valeria Bold)

Vormgeving: Marie Vandevoorde - www.marvaweb.be

Druk: Drukland - november 2021

Wettelijk Depot: D/2021/15347/01

Beste lezer,

Voor u ligt het eerste themanummer van De Klappers. Het is samengesteld door een kleine groep van enthousiaste mensen die geïnteresseerd zijn in de geschiedenis van ons dorp Belsele.

Een dorp is niets anders dan zijn inwoners en hun verhalen. Maar elke keer er iemand sterft, verdwijnen ook duizenden verhalen. Dat is de reden waarom wij met De Klappers zijn gestart. Wij willen rond bepaalde thema's, verhalen uit de recente geschiedenis van Belsele opschrijven en dit erfgoed en de daarmee verbonden plekken, redden van de vergetelheid.

Bloemen vormen het thema van dit eerste nummer. Ze speelden een grote rol in ons dorp. Er werkten heel wat mensen in de teelt, de verkoop, het drogen en verwerken van bloemen. Wij zochten een aantal van deze mensen op en voerden boeiende gesprekken met hen. Fotoalbums werden bovengehaald en trots met ons gedeeld. Wij speurden in archieven en zochten data, namen, gebeurtenissen en locaties op. Het resultaat van deze zoektocht leest u in dit eerste nummer.

U vraagt zich misschien af waar onze naam De Klappers vandaan komt. Die naam verwijst naar:

- de Klokkenlappers, onze geuzennaam;
- een klapper is ook een zoekwijzer (alfabetisch register) voor historische bronnen;
- en tenslotte het dialectwoord *klappen*. Dit betekent: een babbeltje slaan, even praten, een verhaal vertellen.

Wij hebben de ambitie om nog vele themanummers te verzorgen. Om deze met boeiende verhalen te vullen, kunnen wij uw hulp gebruiken. Kent u boeiende verhalen uit de recente geschiedenis van Belsele of hebt u ideeën om een themanummer samen te stellen? Contacteer ons dan via het e-mailadres op onze website: www.deklappers.be

Wij hopen dat u dit nummer met plezier leest en verwachtingsvol uitkijkt naar het volgende!

De beginjaren van de bloementeel in Belsele

De geschiedenis van de Belseelse sierbloementeel is in de historische bronnen nauwelijks aanwezig. Toch zijn er omstreeks 1900 al voldoende sporen van bloementeel in Belsele te vinden, die deze 'kleine' geschiedenis inluiden en een voorbode zijn van een grotere bloei.

Sierbloementeel is een recente tak binnen de landbouw. Tot de Eerste Wereldoorlog is de Vlaamse landbouw vooral een overlevingslandbouw. De doorsneeboerderij is klein qua oppervlakte en in de eerste plaats bedoeld om het gezin van de boer te laten overleven. Op de akkers worden hoofdzakelijk voedselgewassen zoals broodgranen en aardappelen geteeld, die geconsumeerd worden door de boer en zijn familie. Op een negentiende-eeuwse boerderij wordt slechts één commercieel gewas verbouwd, namelijk vlas.

Pas op het einde van de negentiende eeuw ontstaan er landbouwbedrijven die uitsluitend voor de markt produceren. De geteelde gewassen en de klanten voor deze gewassen verschillen helemaal van die op de gewone boerderijen. Deze bedrijven telen bloemen en bomen voor de siertuinen van de nieuwe, bemiddelde burgerij. Bloemen zijn luxeproducten. Bovendien legt de horticultuur of sierbloementeel zich toe op de teelt van exotische, dus uitzonderlijke en dure planten en bloemen. Alleen rijkere klanten kunnen zich deze luxe permitteren.

Die luxeteelt begint rond Gent en verspreidt zich in de loop van de negentiende eeuw over de provincie. Aangezien ook de productiemethode veel meer kapitaal vraagt - wat de gewone boer niet heeft - zijn het kapitaalkrachtige burgers die zo'n bedrijf starten. Zij moeten immers zaden en plantgoed kopen en zorgen voor een aangepaste productieomgeving. Koude en vooral warme serres vergen een zware investering. In de landbouwtellingen worden dergelijke bedrijven geteld vanaf 1895. In dat jaar is er nog geen sprake van serres in Belsele. Pas in de telling van 1910 worden er hier twintig serres geteld. Over hoeveel bedrijven het gaat is niet bekend.

De oudste gekende bloemenkwekerij is die van de familie Van Damme op het huidige domein De Schrijver in Belseledorp. In 1841 laat Franciscus Josephus Van Damme, burgemeester en amateur-hofbouwkundige de prachtige tuin met exotische bomen aanleggen. Zijn enthousiasme voor uitzonderlijke bomen en planten wordt overgenomen door zijn zoon François-Ghislain. Zijn kleinzoon Octaaf richt er een bloemenkwekerij op en laat in 1898 rechts van het woonhuis twee serres bouwen.

In 1904 - het jaar waarin hij ook burgemeester van Belsele wordt - en in 1906 laat hij vooraan in de tuin links van het huis eveneens serres oprichten. Deze verdwijnen, op één serre na, allen na de Tweede Wereldoorlog. Na het overlijden van Octaaf Van Damme wordt het domein verkocht aan de familie Scheerders-Van Kerchove.

Exotische soorten

Vermoedelijk worden de serres, naast het Groenhof tussen de twee wereldoorlogen uitgebaat door Roger Lesseliers, met commerciële zetel in de Kalkstraat in Sint-Niklaas. Het bedrijf verkoopt onder andere bloembollen en zaden voor tuinders en hoveniers via een postorderbedrijf. Hun catalogus van *grandes cultures* uit 1938 is een bloemlezing van exotische planten zoals *aspargus plumosus* (sierasperge), *hortensia*, *araucaria* (Chileense pijnbomen, nu een bedreigde boomsoort), *crotons* (wonderstruik uit Indonesië), *dracoena* (drakenbloedbomen uit Afrika) en *pandanus* (schroefpalmen uit Azië).

Een tweede belangrijk bedrijf dat planten voor de verkoop kweekt, is de firma Beydler-Tinel. Charles Beydler, gehuwd met de Sinaaise Marie Tinel, start in 1896 zijn zaak aan de Statieweg op Duizend Appels. Het echtpaar kweekt er azalea's en allerlei soorten waaier- en kokospalmen. Op een prentkaart zijn buitenplanten, waarschijnlijk azalea's, te zien. Er staan ook vijf grote serres op de foto. Twee ervan worden verwarmd want ze hebben een schoorsteen. De nabijheid van het goederenstation is van groot belang om hun producten tijdig bij de klanten te krijgen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog speelt Marie Tinel een belangrijke rol in het spionagenetwerk dat zich rond het goederenstation van Duizend Appels situeert. Ze noteert hoeveel treinen vertrekken, welke bestemming die hebben, waarmee ze geladen zijn, enz. De informatie wordt naar Nederland gesmokkeld waar de Britse Inlichtingendienst MI6 een kantoor heeft. Marie krijgt na de oorlog een Britse onderscheiding voor haar spionagewerk. Die oorlog geeft wel de doodsteek aan het bedrijf Beydler-Tinel. De familie verhuist en de serres worden overgenomen door Emiel Van de Sompel-Robijn.

Vermoedelijk hebben er in Belsele nog serres gestaan, al dan niet commercieel uitgebaat, maar die hebben de bronnen nog niet prijsgegeven.

Familie E. Van de Sompel © Archief CAG

Bronnen

- <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134313>
- Geschiedenis van de bloemteelt in Oost-Vlaanderen / J.G. Van Onsem. Gent: Provincie Oost-Vlaanderen, 1950
- archief KOKW en archief CAG

Meisjes dragen bloemen mee. Rechts vooraan Maria Bocklandt (huidige kosteres), Kerkstraat omstreeks 1947

Misdienaars in de processie beelden het leven van Tarcisius uit, Kerkstraat omstreeks 1947

Bloemen kleuren het openbare leven

Bloemen fleuren het leven van mensen op. Dat is zo in het private leven: bij een verjaardag, een huwelijk of op Moederdag worden vaak bloemen geschonken. En dat is ook het geval in het publieke leven: bij huldigingen, officiële bezoeken, feeststoeten en processies.

Een processie of ommegang betekent *rond/om de kerk of de stad gaan*. Er zijn in de late middeleeuwen in Belsele niet minder dan zeven ommegangen: op Pinksteren, Heilige Drievuldigheidsdag, Heilige Sacramentsdag, de dag van de kerkwijding, de feestdagen van Maria-Visitatie en O.L.V.-Hemelvaart en op Allerheiligen. Tijdens de godsdienstoorlogen in de zestiende eeuw verdwijnen de ommegangen op de feestdag van O.L.V.-geboorte en op de feestdag van Sint-Andries en Sint-Ghisleen.

Gilden en broederschappen spelen een belangrijke rol bij de organisatie van de processies. Tot laat in de twintigste eeuw worden er in Belsele nog processies gehouden op de feestdag van Maria Hemelvaart (15 augustus). Kerkelijke broederschappen, het kerkkoor, katholieke volwassenen- en jeugdbewegingen en schoolkinderen, de fanfare en ruiters te paard stappen samen met de pastoor en onderpastoors plechtig en ingetogen in stoet op. De pastoor draagt een geconsecreerde hostie in een ciborie in een monstrans mee onder een baldakijn. Af en toe houdt men halt voor een aanbidding. Het kerkkoor zingt religieuze gezangen, kinderen dragen bloemen mee of strooien zelfgemaakte bloemen rond. Drijvende kracht achter de organisatie is jarenlang juffrouw Alice Maes, voorzitter van de Maria-Congregatie, samen met haar twee zusters.

Vanaf de jaren 1980 trekt de stoet jaarlijks naar een andere wijk (Molenwijk, Populierenwijk, Kouter ...) waar dan aansluitend eucharistie in open lucht wordt gevierd. Eind jaren 1980 verdwijnt de traditie van de jaarlijkse processie op O.L.V.-Hemelvaart. In Puivelde viert men tijdens de jaarlijkse kermis half mei, traditioneel de begankenis naar Sint-Job met zegening.

Ook bij de inhuldiging van een nieuwe burgemeester, de komst van een pastoor of na de bevrijding in 1945 worden stoeten georganiseerd. Daarin rijden vaak praalwagens mee die prachtig met bloemen zijn versierd. Zo verwelkomen de inwoners van Belsele op 28 maart 1904 massaal hun nieuwe burgemeester Octaaf Van Damme met een stoet die uit niet minder dan 49 groepen bestaat, waaronder elf praalwagens en negentien maatschappijen. Het pronkstuk van de stoet is de praalwagen met de naam *De Bloemenkweekerij*. Dat is niet toevallig: de kersverse burgemeester Van Damme baat een bloemisterij uit en heeft deze wagen speciaal voor deze dag laten bouwen door zijn personeel.

De leden van de kerkraad begroeten E.H. Poort aan de gemeentegrens (Witte Staak). Het meisje links voor biedt even later de grote bloemenruiker rechts op de foto aan de nieuwe pastoor aan, 4 augustus 1945.

Op 4 augustus 1946 wordt E.H. Poort onder massale belangstelling aangesteld als nieuwe parochieherder. De hele geloofsgemeenschap werkt samen om de pastoor met een grote kleurrijke stoet met ruiters en wagens te verwelkomen.

Meer bescheiden gaat het eraan toe op zondag 26 april 1959 bij de inhuldiging van E.H. Van Gysel. De nieuwe pastoor wordt met bloemen verwelkomd aan de grens met Sint-Niklaas bij de herberg De Witte Staak. Ook voor hem organiseren de gelovigen een stoet die afgesloten wordt met een praalwagen. Huidig voorzitter van de kerkfabriek Roger De Roeck beeldt bovenop de wagen de heilige Sint-Andreas uit, de patroonheilige van de parochie Belsele.

Beeld van de processie: in het midden houdt juffrouw Alice Maes een oogje in het zeil, onderpastoor André Verbeeck kijkt tevreden toe op het voetpad, Kerkstraat ter hoogte van de Sint-Lutgartschool omstreeks 1967.

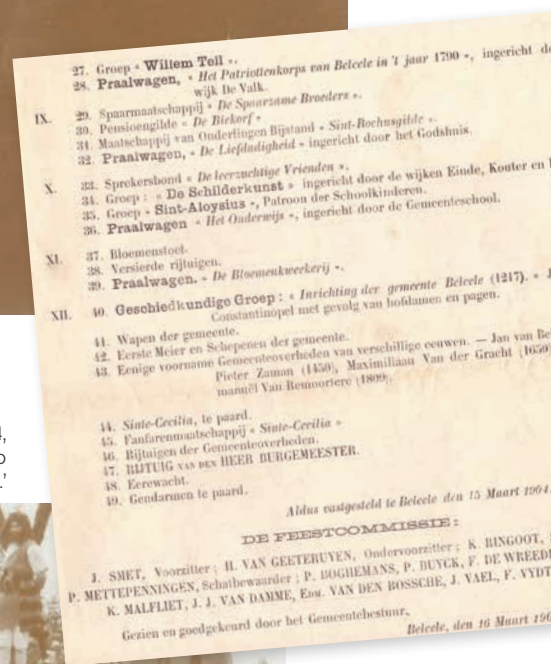

Alois Mettepenningen geeft namens de kerkraad een bloemstuk af aan E.H. Van Gysel, in het midden kijkt Alfons De Belie tevreden toe, 26 april 1959.

Deel van de affiche van de praalstoet van 1904, laatste praalwagen in de stoet op nummer 39 is 'De Bloemenkweekerij.'

Praalwagen met bloemen versierd voor de aanstelling van E.H. Van Gysel, huidig voorzitter van de kerkraad Roger De Roeck beeldt de heilige Andreas uit, Rozenlaan 26 april 1959.

Bronnen

- Frans de Potter en Jan Broeckart, Geschiedenis van Belsele, drukkerij Annoot-Braeckman Gent, 1877.
- Uitgave Amedé Verbruggenkring, Zo leefde Belsele.
- Alfons De Belle, Belsele in oude foto's, Alea Producties Eeklo, 1992.
- Fotoarchief familie Marie Bocklandt.
- Foto- en documentenarchief familie Wim Knapen.
- Fotoarchief Firmin De Beleyr.

Frans Delforge en zijn zus Marguerite in de V.S.

Frans Delforge, zijn zus Marguerite en zijn zoon Willy in de V.S.

De geschiedenis van rozenkwekerij Delforge

De rozen uit de Rozenlaan in Belsele groeien in de twintigste eeuw uit tot een begrip ver buiten de landsgrenzen: tot in Italië, Perzië en zelfs Japan. Aan de basis van dit succesverhaal liggen Frans (1890-1975) en Hippoliet (1905-1970) Delforge, zonen van Jan Delforge (1851-1941).

Bij het begin van de Eerste Wereldoorlog reist het gezin van vader Jan Delforge (geboren in Hontenisse, Zeeuws-Vlaanderen) vanuit Beveren-Waas naar Rotterdam om per boot te vluchten naar Amerika. Het gezin bestaat uit vijf jongens en twee meisjes. Er is echter te weinig plaats op het schip. Slechts vier kinderen - de twee meisjes Marie en Marguerite en de broers Frans en Jozef - kunnen met hun ouders vertrekken.

Hippoliet Delforge

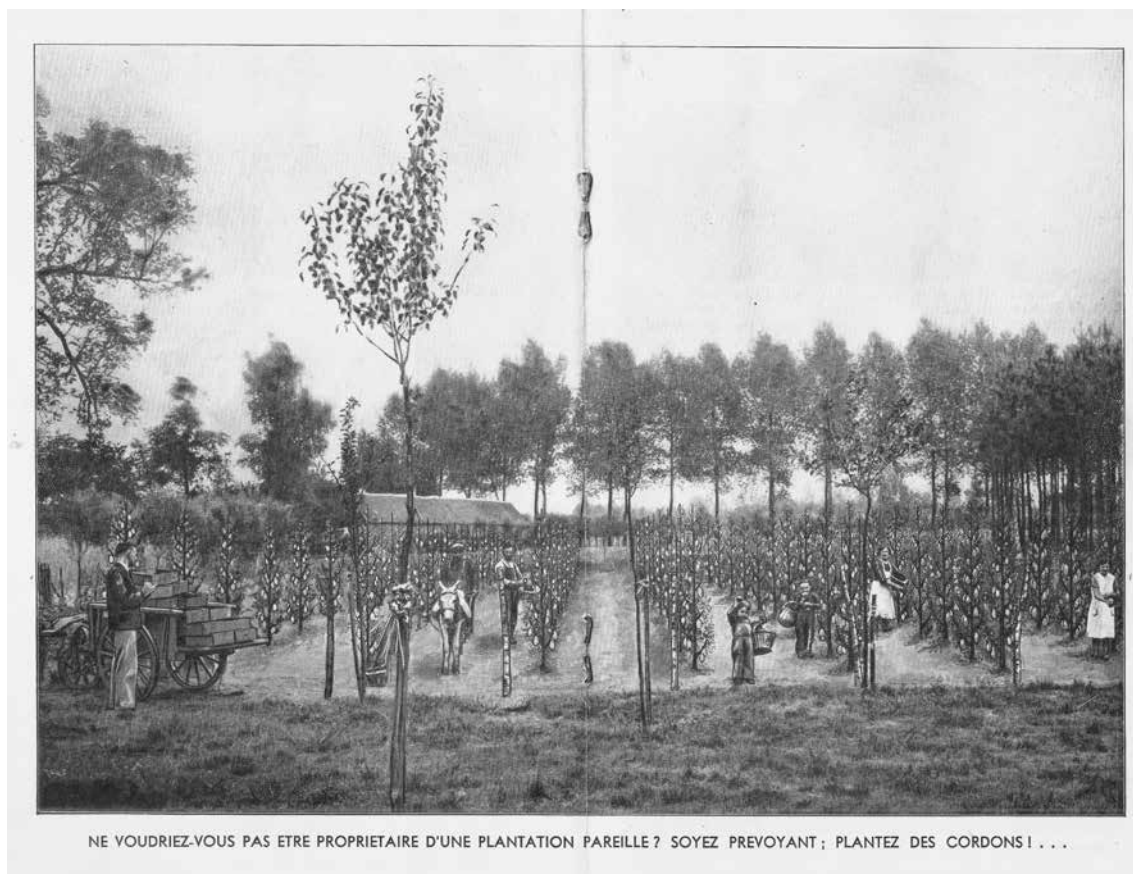
De andere drie kinderen, Kamiel, Edmond en Hippoliet, worden opgevangen in het vluchtelingenkamp in Nunspeet aan de Zuiderzee in Nederland. Door de oorlogsomstandigheden vertrekt er geen volgende boot meer naar Amerika. Hierdoor moeten zij in Nederland blijven. De broers ontvluchten het kamp en proberen naar hun ouderlijk huis in België terug te keren. In Nieuw Namen belet de *dodendraad* echter hun terugkeer.

Vluchtelingenkamp te Nunspeet

De meisjes huwen in de Verenigde Staten; broer Jozef overlijdt er. Na zijn legerdienst in het Amerikaanse leger keert Frans Delforge terug naar Belsele. Hij vestigt zich als Amerikaans staatsburger op de Valk in Belsele. Hij huwt met Maria Heyninck uit een landbouwersgezin in de Arnhoutstraat. Frans ontfermt zich over zijn jongere broer Hippoliet, die met Stephanie Heyninck, zus van Maria, in het huwelijk treedt. Op 2 maart 1927 starten de broers met hun boom- en rozenkwekerij *Rosea* op de Valk. Het terrein van deze kwekerij is zeer uitgestrekt en loopt van de hoek van de Moortelhoekstraat tot aan de Tuinlaan. Het door Frans Delforge gebouwde landhuis staat er nog steeds (de huidige beddenwinkel DT Bedding).

In 1928 begint Hippoliet met een eigen kwekerij op de Dekpriem. Zijn broer Frans is vertrokken naar de Verenigde Staten om zich daar definitief te vestigen. Hippoliet vat het plan op om naast de teelt van hoogstamfruit- en sierbomen, zich speciaal toe te leggen op de kweek en veredeling van rozen. Zijn eerste belangrijke realisatie in de jaren 1930 is de ontwikkeling van een roos ter nagedachtenis van de Belgische koningin Astrid die in het Zwitserse Kussnacht in een auto-ongeval is omgekomen. Hippoliet wordt hiervoor in audiëntie ontvangen door koning Leopold III.

NE VOUDRIEZ-VOUS PAS ETRE PROPRIETAIRE D'UNE PLANTATION PAREILLE? SOYEZ PREVOYANT; PLANTEZ DES CORDONS ! . . .

Foto (met bijgetekende fruitbomen). Van links naar rechts: aan de kar Rik Heyman (neef van Hendrik Heyman), op de ezel: Oscar Van Puyvelde, naast de ezel Frans Delforge, jongen met korf: Willy, tweede jongen met korf: Allouis, Marie Heyninck, Stephanie Delforge.

Katalogus Frans Delforpe voor USA

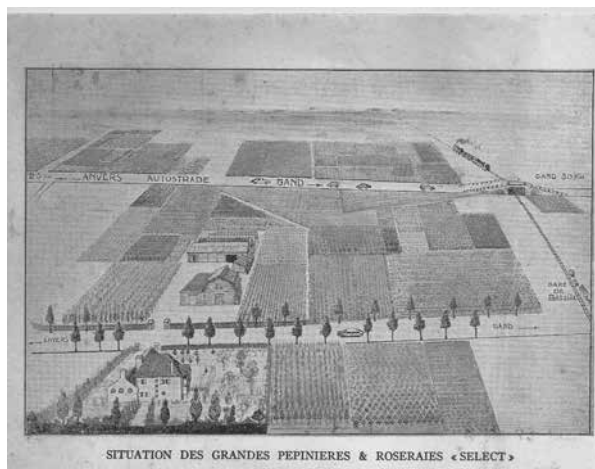
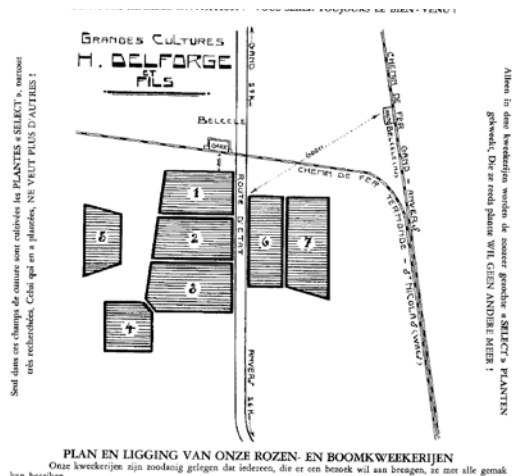

Vue partielle de nos roseraies situées le long de la grande route Anvers-Gand!

Vue partielle: Arbres et plantes d'Ornement

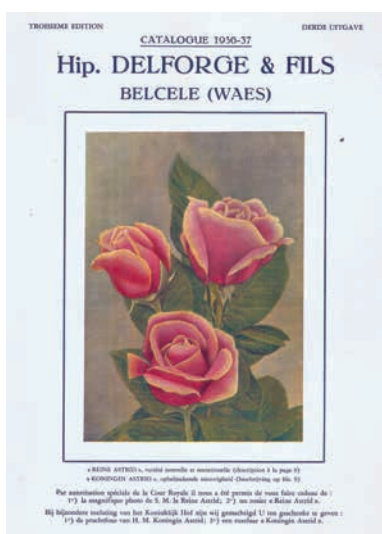
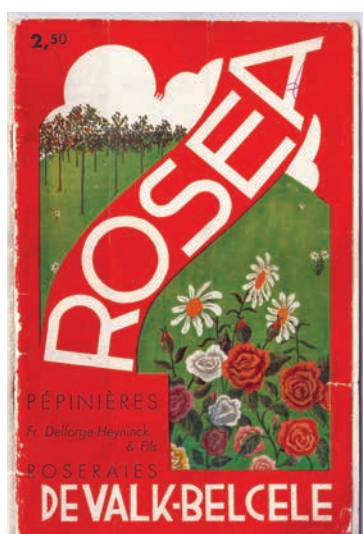
Imprimerie L. F. DE VOS & Co
37, Canal de l'Amidon, Anvers

Een plattegrond van het bedrijf in de Rozenlaan en een vogelperspectief geschetst door Romain Malfliet!

Koningin Astrid en de roos die haar naam draagt.

Twee catalogi, de ene van Frans Delforge (Rosea), de andere van Hippoliet Delforge & zoon. Rechts: de klever om tegen de ruit van een auto te hangen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog daalt de vraag naar hoogstamfruitbomen sterk. Bovendien worden de gronden van het bedrijf opgeëist door het Duitse leger voor het telen van voedsel. Graan en aardappelen nemen de plaats van sierbloemen, fruitbomen en rozelaars in. Hippoliet houdt echter een kleine verzameling sierheesters en rozen over om na de oorlog zijn bedrijf opnieuw te kunnen opstarten. Hij schakelt ook gedeeltelijk over op de productie en verkoop van chicorei. Dit bedrijfje krijgt de naam *Delfa*.

Select Delforge

Na de Tweede Wereldoorlog neemt de rozenkwekerij een nieuwe en snelle start onder de nieuwe bedrijfsnaam *Select Delforge*. De zaak is gelegen in de Dekpriemstraat, een straatnaam die later wijzigt in 'Rozenlaan' onder burgemeester Karel Vercruyssen. Gesteund door de vakkennis van het personeel en in het bedrijf opgeleide en gemotiveerde medewerkers, loopt de teelt van rozelaars zeer voorspoedig. In sommige jaren loopt het aantal gekweekte rozelaars op tot 500.000! Deze enorme productie is bestemd voor binnen- en buitenland.

Hippoliet Delforge en hoofdonderwijzer Verschelden

Het domein aan de Rozenlaan.

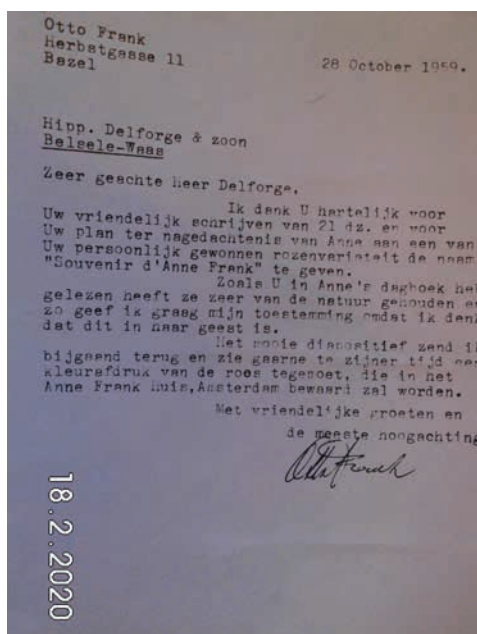
De familie Delforge (Hippoliet, Hugo en Wilfried).

Zoals vanzelfsprekend is in een familiezaak, gaat vader Hippoliet ervan uit dat zijn zonen hem opvolgen. Hij haalt in 1946, net voor de paasexamens, zijn oudste zoon Wilfried (°1928) uit de klas. Die moet onmiddellijk mee naar huis, zijn 'overall' aantrekken en mee de akker op om te werken. Wilfried is nadien nooit meer op de schoolbanken gaan zitten. De jongere zoon Hugo (°1938) wordt later ook actief in het bedrijf. Hij ondersteunt zijn vader Hippoliet bij het veredelings- en selectiewerk en bij het winnen en ontwikkelen van nieuwe rozenvariëteiten. Hugo neemt ook de verantwoordelijkheid op zich voor de goede organisatie van de grote boom- en rozenkwekerij, goed voor 25 hectare en 30 personeelsleden. *Select Delforge* maakt ook naam als postorderbedrijf. Rozelaars en andere struiken worden via verschillende catalogi aan de man gebracht. Op 17 maart 1970 overlijdt Hippoliet Delforge. Zonen Wilfried en Hugo zetten samen de zaak verder. Hugo verlaat in 1987 *Select Delforge* om andere wegen in te slaan.

Rozen met vele namen

De geel-oranje roos *Anne Frank*, ontwikkeld in 1959 op vraag van haar vader Otto Frank, wordt een succes tot in Japan, waar ze in Hiroshima wordt aangeplant als een symbool van vrede. Op 16 juli 1960 wordt de roos *Tony Corsari* voorgesteld. Een andere bijzondere roos die bij Delforge wordt geteeld, is de bloedrode Mercator-roos. Die wordt op 14 juli 1962 boven de doopvont gehouden.

Brief van vader Otto Frank

Tony Corsari, 1960

Vanaf 1968 volgen de ontwikkelingen in de Belseelse rozenteelt elkaar op: de rode roos *Martini* op vraag van de heren Vastapane op 24 juni 1968; de mooie rode roos *Samantha* in 1973 genoemd naar de populaire Vlaamse zangeres met haar hit *Eviva Espana*; de doop van de oranje-gele roos *Jessica*, genoemd naar de dochter van Rocco Granata en verwijzend naar zijn bekende liedje.

Mercator-roos met Bert Peleman en de Scheldefee bij de doop, 1962.

Rocco Granata

Samantha, 1973.

Burgemeester Paul De Vidts knipt op 27 augustus 1988 het lint door bij de opening van de Reinaert Rozentuin aan de Nieuwe Baan. Talrijke soorten sieren de tuin en krijgen een naam uit het Reinaertverhaal: de vuurrode *Reinaerdiana*, de gele *Tiecelijn*, *Bruun*, *Coppe*, *Canteclaer* ... Nieuwe rozensoorten volgen, zoals de VTM-roos en de Efteling-roos. Tijdens de feestelijke tiendaagse 'Stad op sporen' in september 2005 wordt in Sint-Niklaas ter gelegenheid van het koninklijk bezoek van koning Albert II en koningin Paola de nieuwe Margaretha-roos voorgesteld. De naam verwijst naar de gravin die de parochie het marktplein schonk en naar de echtgenote van de toenmalige burgemeester Freddy Willockx.

Burgemeester Paul De Vidts bij de opening van de Reinaert Rozentuin, 1988

Koning Albert II, koningin Paola en mevrouw Willockx

Rozenkwekerij Delforge valt ook talrijke keren in de prijzen. Zo behaalt het bedrijf met de roos *Esperanza* in het Westbroekpark Scheveningen Den Haag, een bekroning. Er volgen prijzen in het Italiaanse Monza in 2006 en de *Gouden Roos* in Kortrijk in 2008. De waardering in binnen- en buitenland is groot. Er komen felicitaties van koning Boudewijn en koningin Fabiola tijdens de Gentse Floraliën en een felicitatiebrief van Eerste Minister Leo Tindemans. De voormalige Franse president Jacques Chirac haalt als burgemeester van Parijs rozelaars op voor zijn tuin in Chanonaz in de Corrèze. Ook de familie Rothschild en Louis de Funès behoren tot het klantenbestand. Leveringen aan Iran zijn bestemd voor de koninklijke tuinen in Ispahan.

In 2016 komt er een einde aan de commerciële activiteiten van Select Delforge (Green Center).

Koning Boudewijn en koningin Fabiola.

Prijzen en medaille.

Van Remoortel en de kunst van het bloemen drogen

Het verhaal van bloemisterij Van Remoortel begint bij Frans Van Remoortel (Beveren °1923) en Laura Van Haute (Belsele °1925). Zij leren elkaar kennen bij de kajotters. In 1947 huwen ze te Belsele.

Frans werkt eerst in een bloemisterij, gevestigd in de Eindestraat. Die serres koopt hij later over. Deze behoorden oorspronkelijk bij het Groenhof.

De Tweede Wereldoorlog verandert zijn leven dramatisch. Zoals zoveel andere jonge mannen wordt hij verplicht tewerkgesteld in Duitsland. Hij komt er terecht in een bloemisterij nabij Bremen: de *Gärtnerrei Kommer*. Hij moet in de serres en op de velden van deze bloemenkwekerij werken. De vrouw des huizes is van Poolse origine: mevrouw Wazewski. Aangezien Polen is veroverd en bezet door Duitsland zorgt dit voor heel wat spanningen met de Duitse overheid.

Gelukkig geniet Frans enige vrijheid. Tijdens de weekends kan hij uitstapjes maken met de bus of de trein. Bremen is echter ook vaak het doelwit van geallieerde bombardementen. Daardoor moet Frans vaak de ramen van de serres vervangen. Voor de oorlog geeft Laura even les in een school in Borgerhout.

Na hun huwelijk starten ze een bloemenkwekerij in de Kleemstraat. De boerderij van zijn vader (Pee Lowie) krijgt zo een nieuwe bestemming. Zij kweken vooral jonge bloemen: geraniums, lobelia's en tagetes. Nu staan op deze plaats de appartementen van residentie het Kleemhof.

Frans Van Remoortel

Laura Van Haute

Luchtfoto van bedrijf in de Kleemstraat

In de jaren 1950 beginnen ze met het prepareren en kleuren van boombladeren. Daarvoor hebben ze heel veel jonge bladeren nodig van eik, tamme kastanje en beuk. Met een zoutoplossing worden deze bladeren gekleurd. De bladeren worden geoogst van struiken (hakhout) om het klimmen in hoge bomen te vermijden. In De Gouden Leeuw staan enkele grote voetstoven van eik. Aan het vliegveld van Waasmunster vinden ze hakhout van tamme kastanje. Voor de beukenbladeren rijden ze helemaal naar de Oostkantons. In het Hertogenwoud worden ook in de zomer enkele grote beuken geveld. Daar vinden ze voldoende verse beukenblaadjes.

Daarna volgt het maken van allerlei vormen in stro. Tienduizend kransen gaan de deur uit . Ze worden gebruikt als ondergrond voor rouwkransen of adventskransen.

Kransenmaker.

Veld achillea in de Puidreef

Kerrieplant

Duizendblad

Lisdodde

Papaver

In de jaren 1960 starten ze met het kweken van droogbloemen. Ze werken samen met enkele lokale landbouwers. Zo kweken lokale boeren zoals Rossaert, D'holander, Van Osselaer en De Tender vele jaren bloemen voor hun drogerij. De voornaamste teelten zijn: de kerrieplant (*helichrysum*), duizendblad (*achillea*), lisdodde (*typha latifolia*) en papaver (*papaver*). Deze laatste mogen niet worden gekweekt in België. Zij besluiten om ze in Nederland te telen (Graauw) en ze daarna in België in te voeren. Zo overtreden ze de wet niet.

Het drogen, bleken en kleuren zijn arbeidsintensieve bezigheden. Tijdens deze bewerkingen gaat telkens ongeveer vijftig procent van alle grondstoffen verloren. Na het bleken én het kleuren moeten de bloemen telkens opnieuw worden gedroogd. Stelen en bloembladjes breken dan of vallen uit elkaar. Om dit te voorkomen investeert Van Remoortel in een machine om de stelen te vervangen door een dunne ijzerdraad. Jammer genoeg raakt deze techniek uit de mode en worden de ijzerdraden vervangen door dunne houten steeltjes. Dit hout wordt ingevoerd uit Zuid-Amerika.

De bloemstukken worden door arbeidsters thuis of in het atelier gemaakt. Zo verkopen ze tienduizenden 'medaillons'. Deze bestaan uit een ovalen plankje dat met fluweel wordt bekleed. Daarop schikken de arbeidsters gedroogde bloemen. Het geheel wordt dan afgewerkt met een mooie houten kader en een glasplaat. Deze medaillons tooien duizenden Vlaamse en buitenlandse huiskamers.

Op het hoogtepunt werken bij Van Remoortel, naast vele thuiswerkende mensen, meer dan dertig arbeiders. Enkele van onze dorpsgenoten werken er tientallen jaren: de gebroeders Van Hoey, de gebroeders Verbeke, Maria De Schepper, Willy De Schepper, Jantje Van Osselaer, Alice De Boom, Willy Van Den Bossche enz ...

Droogbloemen en medaillon.

Een van de bekendste werknemers is Daniël Ost. Hij leert er de kunst van het bloemschikken en neemt deel aan het wereldkampioenschap bloemsierkunst in Detroit, Amerika (1991).

Om de groothandel in droogbloemen goed te laten draaien heeft de firma boxen (of filialen) in drie veilinghuizen: Wetteren, Aalst en Brussel. Daar worden droogbloemen en boeketten verkocht die dan worden uitgevoerd naar heel de wereld. De stijgende loonkost, veranderende mode, steeds duurdere energieprijzen en strengere milieunormen doen deze bedrijfstak stilaan verdwijnen. De hele industrie wordt overgenomen door bedrijven in het Oostblok, Puglia, Azië ... Zo gaat in Vlaanderen veel stielkennis verloren.

In 1972 huurt Van Remoortel een pand van Van De Keybus, een bedrijf van vrachtwagens. Het is gelegen aan de N70 en Belseledorp (momenteel Teak Deco). Ze starten er het Bloemencenter. Deze groothandel is nu gevestigd in de KMO-zone aan de Schrijberg.

Bedrijf aan de Schrijberg

Bronnen

- Interview met Luc Van Remoortel op 17 september en 13 november 2020.
- Foto's: privéarchief Luc Van Remoortel

Tuinbouwfamilie Van Buynder en de chrysantenteelt

Het verhaal van de chrysantenteelt in Belsele begint in 1935. Jozef Van Buynder koopt dan een akker in de Tuinlaan. Hij begint op die akker met het telen van allerlei groenten en klein fruit: aardbeien, tomaten, pastinaak, schorseneren, wortelen, ui, prei enz. Daarbij teelt hij van in het begin ook chrysanten.

Het jonge gezin – Jozef is inmiddels getrouwd met Cesarina De Munck – leeft van de opbrengst van die ene akker. In deze moderne tijden van schaalvergroting, dure werkuren en kostenefficiëntie is zoiets onmogelijk geworden. Alhoewel. Biologische tuinbouw sluit misschien opnieuw aan bij deze oude manier van tuinbouwen. In Belsele zijn nog twee tuinbouwers die chrysanten telen en verkopen: de familie Meul in de Arnhoutstraat en de familie De Tender in de Groenstraat.

Eind jaren 1930 worden enkel chrysanten met grote witte bloemen geteeld. De graven zijn ook groter dan nu; crematie wordt nog niet toegepast. Deze graven bieden plaats genoeg voor enkele potten met grote witte bolchrysanten. Het is pas heel wat later dat er kleine troschrysanten in allerlei kleuren bij komen: *Blanche Pointevine* of in het mooie Belseelse dialect: *pomponnettekes*.

Chrysanten in de Tuinlaan

Geleidelijk aan groeit het tuinbouwbedrijf en Jozef Van Buynder engageert zich om de verkoop van groenten beter en rendabeler te maken. Na jarenlange interne conflicten treedt Jozef op 20 november 1949 toe tot de raad van bestuur van de veiling in Sint-Niklaas. Op 2 mei 1954 wordt Den Hof ingehuldigd: het nieuwe veilinghuis in de Hemelaerstraat. Al snel wordt ook deze locatie te klein en wordt er langs de Grote Baan van Gent naar Antwerpen, waar nu IJzerwaren Vertommen is gevestigd, een grote nieuwe veiling gebouwd. Dit veilinggebouw wordt ingehuldigd op 22 augustus 1960. Jozef Van Buynder is de trotse voorzitter van de raad van bestuur.

Om in 1935 als tuinbouwer te beginnen moet je geen al te grote investeringen doen. Een goede akker volstaat. Zaden van groenten moeten jaarlijks worden aangekocht, maar het grootste deel wordt zelf gekweekt. Alles gebeurt in het eigen tuinbouwbedrijf: zaaien, stekken, inpotten, planten, wieden, oogsten en verkopen. Dat alles gebeurt met de hand. Jozef staat uren gebukt te werken op zijn akker.

De helpende handen komen uit de familie. Zijn kinderen worden al heel jong ingeschakeld bij dit vele handwerk. Later volgen dan de neven, nichten, kleinkinderen. Heel de familie werkt mee tijdens de drukste periodes. Zijn dochter Helena staat bijvoorbeeld twee dagen na haar huwelijk al onkruid te kappen tussen de chrysanten. Zwaar werk, maar zowel André als zijn zus Helena kijken met erg veel plezier terug op die tijd: heel de familie urenlang samen op de akker. Er is wat afgelachen en gebabbeld! Zo vertelt Johan Vercauteren, kleinzoon van Jozef Van Buynder, dat als de chrysanten 's nachts om drie uur voor transport richting Nederland op een vrachtwagen moesten worden geladen, hij elke keer opstond om te helpen. Daarna vertrok hij naar school. Oma had intussen boterhammen klaargeemaakt en lekkere koffie gezet voor de chauffeur en al de andere helpers. Dierbare herinneringen.

Tegenwoordig hebben de meeste tuinbouwbedrijven duizenden vierkante meters serres staan. Een enorme investering. Jozef Van Buynder begint met eenruitsramen. De klimatologische omstandigheden kunnen zo een beetje worden gecontroleerd. Deze ramen worden geleidelijk aan hoger geplaatst. Zo ontstaan de eerste kleine serres.

Een deel van de chrysanten wordt niet verkocht. Hieraan groeien zijscheuten die moeten worden gestekt. Deze stekken worden onder de eenruitsramen opgekweekt. Als ze groot genoeg zijn worden ze in bakstenen potten op de akker uitgeplant, na de ijsheiligen! De potten worden aangekocht bij potterie Van Der Gucht aan het station in Temse. In het begin worden de planten ingewikkeld in krantenpapier en samengebonden met een touwtje. Zo kunnen de potten dicht bij elkaar worden geplaatst want ze krijgen dagelijks water. De planten zijn zo ook beter beschermd tegen koude, ziektes en uitdroging. Jozef legt tot aan zijn dood de touwtjes en het krantenpapier klaar. Hij maakt een stapel van krantenpapier met tussen elk blad een op maat geknipt touwtje. Kleinkinderen komen graag helpen.

De chrysanten groeien in bladcompost. Elke winter krijgt de familie toestemming om al de bladeren die gevallen zijn rond het kasteel Hof van Belsele te gaan rijven en wegbrengen. Thuis leggen ze al de bladeren op een grote hoop, die drie jaar lang een keer per jaar wordt omgekeerd. Na drie jaar resulteert dit in mooie bladcompost, dat ze zeven om daarna in de potten te gebruiken.

De bloemen van Jozef Van Buynder zijn ook te zien in de bloemenstoet in Sint-Niklaas. Niet alleen bloemen. Hij gebruikt zelfs prei en ui die hij om die reden niet oogst, maar laat 'doorschieten'. Dit geeft mooie bloemen voor de stoet. Een ander deel van die bloemen blijft wel staan om later het zaad voor volgend seizoen te kunnen oogsten.

Jozef Van Buynder verkoopt een deel van de chrysanten 'op den hof'. Indien gevraagd, plaatsen ze ook potten op de juiste zerk. Hiervoor maken ze naamkaartjes die ze op een bamboestokje in de passende pot prikken. Na enkele jaren weten hij en zijn kinderen uit het hoofd wie waar begraven ligt.

Rond Allerheiligen en Allerzielen worden er erg veel potten chrysanten aan de kerkhoven verkocht. Net na de Tweede Wereldoorlog hebben nog maar weinig mensen een auto. De meesten komen te voet of met de fiets naar het kerkhof, en het is dus erg handig om ter plaatse de bloemen te kunnen kopen. Mensen die meer dan één pot nodig hebben, kunnen hulp vragen om de potten naar de juiste graven te dragen. Met wat geluk kan er zo een beetje zakgeld worden verdiend. Elke pot wordt in krantenpapier gewikkeld zodat 'de beste kleren' niet vuil worden. Het krantenpapier wordt ook gebruikt om bij vriesweer de tere bloemen af te dekken. Als er een bus stopt of de kerk loopt leeg en er dus heel veel klanten tegelijkertijd bloemen komen kopen, is het even alle hens aan dek. Maar de vele familieleden die op dat moment helpen, zijn perfect op elkaar ingespeeld. Iedereen weet precies wat hij of zij moet doen. Een geoliede machine komt op gang ...

Na twee generaties eindigt het chrysantenverhaal voor de familie Van Buynder. Koen Meul, zoon van Louis Meul uit de Arnhoutstraat en de familie De Tender in de Groenstraat zetten deze mooie traditie wel nog verder.

Op het einde van ons gesprek vat André Van Buynder zijn verhaal mooi samen:

Ik begrijp vandaag niet meer hoe wij al dat werk hebben kunnen verzetten. Maar het was een echt familiegebeuren. Ik kijk er met veel plezier op terug. Ik zou zo graag nog eens een aantal van die dingen opnieuw doen ...

Bronnen

- Louis Mussche, Ontwikkelingsgeschiedenis van de tuinbouw in het Land Van Waas, uitgave: Koen Torfs, directeur Profruco (2008).
- Fotoarchief van de familie Van Buynder.

BLOEM LEZING

Den Tingel zegt het met bloemen

De reclameslogan *Zeg het met bloemen* is een herinnering uit de jaren 1970-1980. Wie het in Belsele met bloemen wil zeggen, gaat naar *Den Tingel*, de mooie bloemenzaak van de enthousiaste en gedreven floriste, Kristel Van Eetvelde in Belseledorp. Kristel is afkomstig uit Sint-Niklaas, waar ze nog steeds woont. Ze is afgestudeerd als, wat men nu noemt, bachelor orthopedagogiek. Na haar studies werkt ze in het kinderdagverblijf Het Veer te Sint-Niklaas. Een job die ze tien jaar lang met hart en ziel uitoefent.

Na een opleiding als floriste aan het toenmalige Centrum voor Middenstandsonderwijs (huidige Syntra) en diverse cursussen en onder impuls van een groep bloemisten uit het Antwerpse, besluit ze van haar hobby haar beroep te maken. Ze gaat op zoek naar een pand. Eerst in Sint-Niklaas, dan in Belsele. Wanneer ze in Belseledorp een leegstaande winkel, een voormalige lingeriezaak, aantreft, staat haar besluit vast; ze gaat zich als zelfstandig floriste vestigen. Ze komt in contact met twee jonge studenten architectuur die de geel-groene winkel omtoveren in een tijdloos en praktisch winkelinterieur, dat nog steeds heel mooi oogt en waar ze bijzonder trots op is.

Op 15 augustus 1999 begint voor Kristel Van Eetvelde een nieuw verhaal. Op die dag opent ze 's morgens vroeg de deur van haar bloemenzaak *Den Tingel* in Belseledorp en wacht ze op de eerste klanten. De naam van de zaak is een vondst van haar vader, die deze al lachend opperde, maar die voor Kristel een diepere betekenis in zich draagt. Net zoals de aanraking met een *tingel* (brandnetel) nazindert, zo moet ook een bezoek aan *Den Tingel* nazinderen.

Het eerste jaar is een jaar van zoeken, leren en opbouwen. Dit startjaar is financieel niet leefbaar. Het tweede en derde jaar zijn beter en de daaropvolgende jaren zijn meer voorspelbaar, aldus de inmiddels ervaren floriste.

Kristel Van Eetvelde komt uit een creatieve familie. Vader was schilder en ook grootvader was artistiek. Ze staat op haar autonomie. Ze doet alles, in en buiten de winkel, zo goed als alleen. Ze maakt bruidsboeketten, rouwkransen, versiert etalages, verzorgt tafelversiering voor restaurants, en fleurt winkels op met bloemen en planten. Deze werken buiten de winkel zorgen voor de nodige afwisseling en maken haar job boeiender.

Fotoarchief familie Van Eetvelde

Ritme van de seizoenen

Een jaar in *Den Tingel* verloopt op het ritme van de seizoenen en de feestdagen. Kristel Van Eetvelde beschrijft hoe een jaar er voor haar uitziet: *Begin januari is het druk en dat duurt tot half januari. Daarna breekt er een rustiger periode aan. Op 14 februari vieren jonge en oudere geliefden Sint-Valentijn. Die dag wordt meer en meer gevierd, met de roos als populairste bloem. Na Valentijn komt de lente, met de communiefeesten. Pasen is een topweekend: tulpen uit Nederland, maar ook de Franse tulpen met de lange stelen zijn populair, alsook ranonkels en ornithogalum.*

Meiklokjes zijn minder populair dan vroeger. Nu worden veel witte bloemen gekocht, waaronder witte rozen. Moederdag is de bloemendag bij uitstek. Die commerciële topdag wordt zeker twee weken op voorhand voorbereid. De eerste week worden de planten klaargezet, de tweede week de snijbloemen. Alles wordt kant en klaar gemaakt voor een vlotte verkoop. Het zijn weken van telkens 100 werkuren. Vooral orchideeën en gemengde en kleurrijke boeketten scoren goed. Op het einde van Moederdag is er zelden overschot. Mei is ook de periode van buitenbloemen. Mensen willen potten vullen om in hun tuin te planten. Onder de snijbloemen is de pioenroos al 21 jaar populair in mei en juni. Het einde van het schooljaar levert minder verkoop op dan vroeger.

Augustus is de maand van de zonnebloemen. September is een rustige maand in de bloemenzaak maar half oktober beginnen de voorbereidingen voor Allerheiligen. November is de enige periode van het jaar waarin Kristel Van Eetvelde werkt met valse bloemen in combinatie met echte planten. Verse bloemstukken zijn uitsluitend op bestelling te verkrijgen. De herfstboeketten zijn kleurrijk: hortensia's, chrysanten en rozebottel. Op 4 november tijdens de winterkermis maakt Kristel van haar etalage een kunstwerk dat de komende kerstsfeer uitstraalt. Vorig jaar heeft ze voor een eerste maal een kerstetalage met valse bloemen gemaakt en tot haar eigen verrassing zijn deze bloemen later ook allemaal verkocht. In december worden kerstdecoraties gemaakt met overwegend orchideeën of vetplanten en tijdens de eindejaarsperiode is de floriste druk in de weer met het creëren van tafelversiering en het samenstellen van boeketten waarin de amaryllis niet mag ontbreken.

Elke maand en elk seizoen heeft zijn specifieke bloemen. Het vergt dan ook veel creativiteit om een geslaagd boeket samen te stellen, maar ook de technische aspecten mag een goede florist niet uit het oog verliezen. Een geslaagd boeket bestond vroeger uit een groene basis, aangevuld met een paar bloemen, maar is geëvolueerd naar meer bloemen in een lossere vorm. Een goed boeket moet volgens de floriste voldoen aan volgende voorwaarden: correct gekuiste bloemen, correct gesneden bloemen en helder water. Daarom moet een goede bloemist een aantal basistechnieken onder de knie hebben. Een goed boeket mag weelderig en wild zijn maar moet ook technisch in orde zijn. Een bloemenzaak uitbaten is arbeidsintensief werk, maar het is een fantastische job, zo besluit Kristel Van Eetvelde.

Bron

Gesprek met Kristel Van Eetvelde op 30 september 2020.

Jef Banan

Jozef Van den Berghe (1904-1998)

Temsenaar Jozef Van den Berghe wijkt als magazijnier uit naar Belsele, naar zijn ouderlijk huis, om daar zijn verdere leven als ongehuwde *groenselboer* te slijten. Hij is een kleurrijke dorpsbewoner uit de Kasteeldreef, in de volksmond bekend als *Jef Banan*. Hij is de laatste leurder die men met *peiërd en keir* (paard en kar) *groensels* en fruit ziet verkopen. Wanneer zijn paard de geest geeft, zit er voor Jef niets anders op dan zijn kar zelf te duwen. Hij wisselt groenten en fruit in voor bloemen.

Jef Banan wordt gewaardeerd om zijn filosofisch karakter en zijn leuke *klapkes*. In zijn vrije tijd mengt hij zich op gezegende leeftijd onder de jeugd in het toenmalig jeugdhuis De Smis. Daar wordt regelmatig op vrijdagavond geamuseerd geluisterd naar zijn meningen en toekomstplannen die nooit tot een goed einde worden gebracht.

Zijn talent om ‘verwelkte’ bloemen aan de man te brengen is ongezien. Jef blijft bloemen op straat verkopen bij zijn ondertussen ‘vervallen’ woning en op zijn gammele stootkar. In januari 1998 belandt Jef in het ziekenhuis en overlijdt daar enkele weken later.

Zijn woonst is verdwenen. Enkel de vochtige tuin, een meersgebiedje, is gespaard gebleven van een banale verkaveling. Het terrein is eigendom van de familie Deprez. Er grazen nu schapen en het plekje maakt deel uit van het park Hof van Belsele.

Sommige woorden zijn overgenomen uit het woordenboek van het Belseels dialect. (Alfons De Belie)

Den Theo

Theodoor Van Hoornyck (1946-2020)

Tot eind 2018 is *den Theo* niet weg te denken in Belsele. Hij rijdt rond met zijn multifunctionele groenten- en fruitkar op vier vaste dagen in de week. Een bestelling aan zijn kar kan afgehandeld worden op enkele minuten. Indien men echter de laatste nieuwtjes, die Theo verzamelde tijdens zijn toer erbij rekent, dan kan dit wel meer dan een half uur duren. Terwijl Theo de vaste en losse klanten bedient, vult zijn vrouw Maria de voorraad fruit en groenten aan.

Een avondklok kent Theo niet en hij is dan ook nog te zien in de late avonduren. Meestal eindigt zijn ronde in café Den Breugel, waar hij de 'bloemetjes' nog even buitenzet. Toch zijn er enkele weken dat *den Theo* niet te zien is: in de maand november – u raadt het al – eist de chrysantenverkoop rond Allerheiligen al zijn aandacht op. Een bloemenman die we niet gauw zullen vergeten!

Natuurfotograaf Jef Meul (° 1929)

Weet je dat er in Belsele een internationaal gelauwerde natuurfotograaf woont? Jef Meul neemt met zijn macro-opnames van insecten (en dus ook van bloemen) aan heel wat internationale wedstrijden deel. Hij valt daarbij regelmatig in de prijzen. Het bijzondere is dat hij deze opnames niet in verre, tropische wouden maakt, maar in zijn tuin in de Hoge Bokstraat. Zijn foto's tonen een indrukwekkende natuurpracht in onze nabije leefomgeving.

Jef fotografeert insecten die klapprozen bezoeken.

Om dergelijke foto's te maken zijn veel kennis én geduld nodig. Zelf omschrijft hij dit als volgt: *Het geduld van een visser. De speurzin van een jager. De kunstzin van een schilder.* Zijn foto's ontlokken vaak poëtische mijmeringen bij Jef. Dit gedicht is geschreven na het fotograferen van een zweefvlieg:

*Ze vliegen en zweven
met zacht gezoem
van bloem tot bloem
de hele dag, ik zag
hun vleugels
trillen in het licht*

*Een zweefvlieg en een mens
één wens
om tussen bloemen mee te zweven
van dauw en honing leven
en vliegen ... vliegen ...*

Bron

Hobbytuin (januari 2005); fotoarchief Jef Meul; gesprek met echtgenote Albertine op 17 maart 2021.

Van boven naar onder: zweefvlieg aan bloem, ereprijs, koolwitje op bloem.

Flower Power!

Antwerpenaar en folkzanger Ferre Grignard, een van de bloemrijke figuren uit de muziekwereld in de *sixties*, heeft een korte tijd in Belsele gewoond. *Ring, Ring, I've got to sing* heeft ooit in de Gentstraat weerklonken.

Beste lezer,

Hopelijk heeft u genoten van de verhalen uit de recente geschiedenis van Belsele. Wij hebben in elk geval geprobeerd een boeiende en aantrekkelijke brochure samen te stellen.

Maar er zijn nog zo veel verhalen te vertellen. Daarom zijn wij al volop bezig met ons tweede nummer rond het thema: herbergen, cafés, mouterijen en brouwerijen.

Kent u mensen die hierover heel wat kunnen vertellen? Hebt u interessante foto's of films die u graag met ons wil delen? Alle tips en info zijn heel welkom. Wij hebben een website en een e-mailadres. Zo kan u ons gemakkelijk bereiken.

Op deze website zijn alle artikels te vinden, aangevuld met heel wat foto's die niet in deze brochure zijn verschenen. Beschikt u nog over aanvullend materiaal over de bloementeel in Belsele? Contacteer ons dan zodat het aan de website kan toegevoegd worden.

Zo dragen we samen zorg voor het Belseelse erfgoed.

De Klappers

www.deklappers.be
e-mail: info@deklappers.be

